Työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmä ISO 45001:2018 perusteet

29.9.2021,
KASE Kasvuohjelma, Kaustinen

Jaana-Marjut Seppälä, Q-Test Oy

Q-Test Oy

Perustettu: *2004*
Kotipaikka: Pori
Palvelut: *Laadunhallinta, johtamisjärjestelmät Hitsauksen laadun kehittäminen, CE-merkinnät, hitsauskoordinaattori-palvelu, NDT-tarkastukset, NDT-tarkastajien koulutukset, auditointikoulutukset, liikkeenjohdon konsultointi jne.*
Ammattilaisia: *7 henkilöä*
Toiminta-alue*: koko Suomi*
Toimialat*: kaikki*

- *Liikkeenjohdon konsultointi, Lead Auditor, kouluttaja, KTM, HHJ*
- *Tuntiopettaja (liiketalous, kansainvälinen kauppa, espanjan kieli), noin 12 v Satakunnassa SAMK ja 2. aste*
- *Business controller, johtoryhmän jäsen, ABB Oy Helsinki, noin 6 v*
- *Perhe ja paluumuutto Satakuntaan*
- *Yritysten neuvonta ja kehittäminen Pirkanmaalla, noin 4 v*
- *2011 alkaen yritysten liiketoiminnan ja laadunhallinnan kehittämistä yhdessä puolisoyrittäjän kanssa*
- *Lead Auditor (pääarvioija)*

- *Harrastukset: golf, laskettelu, jooga, kuntosali, matkustaminen, puutarhan hoito*

- *Motto: Jos on tahtoa, keksii keinot. Jos ei ole tahtoa, keksii selitykset.*

Tilastoa: Tapaturmavakuutuskeskus

Suomen vaarallisinta työtä tekevät sanomalehtien **jakajat ja lähetit**, joiden työpaikkatapaturmataajuus on pysytellyt 165:n tuntumassa vuosina 2019-2020.

Rakennustyöntekijöille on sattunut viime vuosina keskimäärin noin 120 työpaikkatapaturmaa miljoonaa työtuntia kohden. **Metsä- ja kalatalouden työntekijöiden** työpaikkatapaturmien taajuus oli 100 vuonna 2020.

Muita vaaralliseksi luokiteltavia ammattiluokkia olivat vuonna 2020 (suluissa taajuus): • **Kaivos- ja louhintatyön koneenkäyttäjät** (92) • **Sepät, työkaluntekijät ja koneenasettajat** (81) • **Avustavat kaivos- ja rakennustyöntekijät** (81) • **Rakennusten viimeistelytyöntekijät** (74) • **Valimotyöntekijät, hitsaajat, levysepät ym**. (71) • **Eläintenkasvattajat** (69) • **Teollisuustuotteiden kokoonpanijat** (62)

Työtapaturmia sattui vuonna 2020 ennätyksellisen vähän.

Vakuutuslaitokset korvasivat yhteensä 103 700 palkansaajille ja 5 700 yrittäjille sattunutta työtapaturmaa vuonna 2020.

(vuonna 2019 luku 125 529)

Palkansaajien työtapaturmista 87 500 sattui työpaikalla työtehtävissä ja 16 200 asunnon ja työpaikan välisellä matkalla.

(vuonna 2019 luvut 102 269 ja 23260)

Lukumäärät ovat ennätyksellisen alhaisia. Taustalla vaikuttaa erityisesti maaliskuussa 2020 aloitetut koronapandemian torjuntatoimet ja niihin liittynyt talouden yleinen hiljentyminen.

ISO 45001:2018

- ✓ ISO 45001 -standardin mukaisen johtamismallin tarkoituksena on ehkäistä työperäisiä kuolemia, tapaturmia, vahinkoa terveydelle ja edistää työhyvinvointia.
- ✓ Auttaa hallitsemaan työterveyteen ja työturvallisuuteen liittyviä riskejä ja vaaroja, jotka voivat vaikuttaa työntekijöiden terveyteen ja sairauspoissaoloihin.
- ✓ Yritysten on yhä enenevissä määrin raportoitava työterveyteen ja työturvallisuuteen liittyviä tietoja sidosryhmilleen.
- ✓ Soveltuu kaikenkokoisiin ja eri toimialojen organisaatioihin (yksityiset ja julkiset)
- ✓ Vahva signaali henkilökunnalle ja asiakkaille siitä, että yritys panostaa turvalliseen työympäristöön ja hyvinvointiin.
- ✓ Sama rakenne, esim. ISO 9001 ja ISO 14001; helppo integroida

ISO 45001 Turvallisuusjohtaminen (Kiwa)

ISO 45001:2018 hyödyt, sfs

Työterveys- ja työturvallisuusjohtamisen standardi asettaa vähimmäisvaatimukset työntekijöiden suojelulle maailmanlaajuisesti.

- työtapaturmat vähenevät
- vakuutusmaksut alenevat
- kehittyy työterveyttä ja -turvallisuutta parantava kulttuuri, jossa työntekijöitä kannustetaan toimimaan aktiivisesti oman terveytensä ja turvallisuutensa hyväksi
- johto sitoutuu vahvemmin työsuojelun parantamiseen
- lakisääteisten ja muiden vaatimusten täyttäminen helpottuu
- organisaation maine paranee. (ml. Kilpailuetu, houkuttelevuus työmarkkinoilla)

ISO 45001:2018, mm.

- ISO 45001 -standardi korostaa ylimmän johdon vastuuta TTT-järjestelmästä ja sen tuloksista.
- Ylimmältä johdolta odotetaan työturvallisuusasioita korostavan kulttuurin luomista ja vahvistamista.
- Toimintaympäristön vaikutus ja sidosryhmien tarpeet ja odotukset pitää ymmärtää. Toimintaympäristöllä tarkoitetaan sekä yrityksen sisäisiä että ulkoisia tekijöitä, joiden vaikutus työterveys- ja työturvallisuusasioihin täytyy arvioida.
- ISO 45001 korostaa henkilöstön osallistumista TTT-asioiden arviointiin ja parantamiseen. Käytännössä yrityksen on luotava menetelmät siihen, miten työntekijöitä kuullaan ja miten he pääsevät osallistumaan.
- Riskit tulee huomioida entistä laajemmin. Esimerkiksi urakoitsijoihin ja ulkoistettuihin toimintoihin liittyvät riskit tulee arvioida. Riskien rinnalla edellytetään myös TTT-asioihin liittyvien mahdollisuuksien arviointia.
- Tavoitteena on turvallisen ja terveellisen työpaikan luominen sekä työntekijöiden työhön liittyvien vammojen ja terveyden heikentymisen ehkäiseminen.

Toimintaympäristö, 4

4.1. Ymmärrämme organisaation ja sen toimintaympäristön
(mm. toiminta-ajatus, päämäärät, tavoitteet, tulokset, haasteet)

4.2. Ymmärrämme sidosryhmien tarpeet ja odotukset
(TTT-sidosryhmät, vaatimukset, riskit)

4.3. Määritellään TTT-järjestelmän soveltamisala
(tuotteet, palvelut, prosessit, toimipisteet)

4.4. TTT-järjestelmä
(prosessit, kehittäminen, ylläpito, parantaminen)

Johtajuus, 5

5.1. Johtajuus ja sitoutuminen

(Johtajat osoittavat johtajuuttaan TTT-järjestelmän soveltamiseen ja kehittämiseen)

5.2. TTT-politiikka

(ylin johto laatii, koko organisaation tiedossa, perusta TTT-tavoitteiden asettamiselle, sitoutuminen TTT-järjestelmän jatkuvaan parantamiseen, sitovien velvoitteiden täyttämiseen, sitoutuminen TTT-vaarojen eliminoimiseen ja TTT-riskien vähentämiseen, toimintaympäristö, riskit ja mahdollisuudet, henkilöstön osallistaminen ja kuuleminen)

5.3. Johtomme määrittelee roolit, vastuut ja valtuudet sekä viestii niistä kaikille organisaatiossa. (TTT-asiat)

5.4. Henkilöstön kuuleminen ja osallistuminen

(menettelytavat)

Suunnittelu, 6

6.1. Riskit ja mahdollisuuksien käsittely
- 6.1.1. Yleistä (tulokset, ei-toivottujen vaikutusten estäminen tai vähentäminen, jatkuva parantaminen)
- 6.1.2. Vaarojen tunnistaminen sekä TTT-riskien ja mahdollisuuksien arviointi
  - 6.1.2.1. Vaarojen tunnistaminen
  - 6.1.2.2. TTT-riskit ja TTT-johtamisjärjestelmän riskit
  - 6.1.2.3. TTT-mahdollisuudet ja TTT-johtamisjärjestelmän mahdollisuudet
- 6.1.3. Lakien ja muiden vaatimusten määrittely
- 6.1.4. Toimenpiteiden suunnittelu

6.2. TTT-tavoitteet ja toimien suunnittelu
- 6.2.1. TTT-tavoitteet
- 6.2.2. TTT-tavoitteiden saavuttamisen suunnittelu

Tukitoiminnot, 7

7.1. Resurssit (TTT-hallinta, ohjeet, koulutus, TTT-palautteiden käsittely yms)

7.2. Pätevyys (TTT-asiat)

7.3. Tietoisuus

Henkilöstö on tietoinen mm. TTT-politiikasta, ohjeet, omasta panostuksestaan, työtehtäviensä vaikutuksesta, vaaroista, riskeistä.

7.4. Viestintä (mitä, milloin, keille, kuinka, vaatimukset)

- 7.4.1. Yleistä
- 7.4.2. Sisäinen viestintä
- 7.4.3. Ulkoinen viestintä

7.5. Dokumentoitu tieto (TTT-järjestelmä, ylläpito)

- 7.5.1. Yleistä
- 7.5.2. Dokumentoidun tiedon luominen ja päivittäminen (tunnistus, tallennus)
- 7.5.3. Dokumentoidun tiedon hallinta (saatavuus, suojaus, säilytys, hävitys)

Toiminta, 8

8.1. Toiminnan suunnittelu ja ohjaus.

8.1.1. Yleistä (prosessit, joita tarvitaan TTT-järjestelmän vaatimusten täyttämiseen ja kohdan 6 toimenpiteiden toteuttamiseen)

8.1.2. Vaarojen poistaminen ja TTT-riskien vähentäminen (prosessi, hallintakeinot mm. vähemmän vaaralliset vaihtoehdot, työn uudelleenorganisointi, koulutus, henkilösuojaimet)

8.1.3. Muutosten hallinta (TTT-toiminnan tasoon vaikuttavien väliaikaisten tai pysyvien muutosten toteuttaminen ja hallinta mm. uudet tuotteet, palvelut tai muutokset nykyisiin, lakisääteiset vaatimukset, vaaroja ja TTT-riskejä koskevan tiedon muutokset, tietämyksen ja teknologian muutokset)

Organisaation on arvioitava tahattomien muutosten seurauksia sekä pyrittävä lieventämään mahdollisia haittavaikutuksia tarpeen mukaan.

Toiminta, 8

8.1.4. Hankinnat

8.1.4.1. Yleistä (prosessit, joilla hallitaan tuotteiden ja palveluiden hankintaa, TTT-järjestelmän mukaiset)

8.1.4.2. Urakoitsijat (vaarojen tunnistaminen, TTT-riskien arviointi ja hallinta:
- urakoitsijoiden toiminnoista, jotka vaikuttavat organisaatioon
- organisaation toiminnoista, jotka vaikuttavat urakoitsijoiden työntekijöihin
- urakoitsijoiden toiminnoista, jotka vaikuttavat muihin työpaikan sidosryhmiin

Urakoitsijoiden valintaan sovellettavat TTT-kriteerit

8.1.5.3. Ulkoistaminen (valvonta, vaatimusten mukaiset, halutut tulokset/TTT)

8.2. Valmius ja toiminta hätätilanteissa

Esim. toimenpiteet, ensiapu, koulutukset, testaus ja harjoittelu, viestintä/velvollisuudet ja vastuut, viestiminen urakoitsijoille, vierailijoille, hätäkeskukselle, viranomaisille.
Hätätilanteissa toimimisen kehittäminen.

Suorituskyvyn arviointi, 9

9.1. Seuranta, mittaus, analysointi ja suorituskyvyn arviointi

9.1.1. Yleistä (mitä, millä, kriteerit, milloin)

9.1.2. Vaatimustenmukaisuuden arviointi (sitovat velvoitteet, miten arvioidaan)

9.2. Sisäinen auditointi

- Tutkitaan suunnitelluin aikavälein miten TTT-järjestelmä täyttää sille asetetut vaatimukset ja onko järjestelmä vaikuttava ja tehokas.
- Esim: johtajuuden auditointi, henkilöstön kuulemisen ja osallistamisen auditointi, TTT-riskienhallinnan auditointi, henkilöstön tietoisuuden ja järjestelmän ylläpitoon ja käyttöön liittyvien roolien ja vastuiden auditointi, TTT-mittareiden soveltamisen auditointi, turvallisuushavaintojen, läheltäpiti -tilanteiden ja tapaturmien käsittelyn auditointi ja TTT-järjestelmän jatkuvan parantamisen auditointi.
- Auditointiohjelma, kriteerit, auditoijat, tulokset ja raportointi, korjaavat toimenpiteet

9.3. Johdon katselmus

- Suunnitelluin aikavälein ylin johto katselmoi järjestelmän soveltuvuuden, tarkoituksenmukaisuuden ja vaikuttavuuden.
- Lähtötiedot, Tulokset; järjestelmän soveltuvuus, parantamismahdollisuudet, muutostarpeet, resurssitarpeet, strategiavaikutus, toimenpiteet. Viestintä työntekijöille ja työntekijöiden edustajille.

Parantaminen, 10

10.1. Yleistä

- Parantamismahdollisuudet ja toimenpiteet, joilla saavutetaan TTT-järjestelmältä halutut tulokset.

10.2. Vaaratilanteet, poikkeamat ja korjaavat toimenpiteet

- Reagoidaan viivyttelemättä, ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin, käsiteltävä seurauksia
- Arvioidaan yhdessä työntekijöiden ja olennaisten sidosryhmien kanssa tarvitaanko korjaavia toimenpiteitä syiden poistamiseksi ja jotta se ei toistu tai esiinny muualla.
- TTT-riskien arviointi
- Toimenpiteiden vaikuttavuus
- Muutokset TTT-järjestelmään, jos tarpeellista.
- Viestintä

10.3. Jatkuva parantaminen

- Parannamme TTT-järjestelmän soveltuvuutta, tarkoituksenmukaisuutta ja vaikuttavuutta (TTT-toiminnan taso)

Työturvallisuus:
Lisätietoa ja työkaluja (oppaat ja ohjeet)

- **Työturvallisuuskeskus: ttk.fi**
- **Työterveyslaitos: ttl.fi**
- **Työsuojelu työpaikalla: tyosuojelu.fi**
- **Yrittajat.fi**
- **Sosiaali- ja terveysministeriö: stm.fi**

Mistä aloittaa?

1. Luo avoin ilmapiiri, jossa kannustetaan parantamaan työturvallisuutta ja arkista tekemistä sekä työterveyttä.
2. Tunnista työturvallisuuden kuormitustekijät, vaarat ja riskit. ”Safety walk” ja analyysit.
3. Jokainen työntekijä voi parantaa omaa ja kaverin turvallisuutta.
4. Työpaikan kehittäminen turvalliseksi työvaihe kerrallaan. Perehdyttämiskäytännöt. Konekohtainen turvallisuus.
5. Tunnista työhön liittyvät velvoitteet ja vaatimukset.
6. Roolit ja vastuut
7. Havaintojen kerääminen ja hyödyntäminen.

Laatu- ja/tai johtamisjärjestelmän rakentaminen

1. Rakentaminen aloitetaan toiminnan nykytilakartoituksella (Analyysi 1pv) ja olemassa olevien menettelytapojen läpikäynnillä.
2. Toimintaa verrataan standardien mm. ISO 9001, ISO 14001 ja ISO 45001 vaatimuksiin ja todetaan kehittämistarpeet.
3. Kehittämistyö (Konsultointi) toteutussuunnitelman mukaan. Luodaan yrityksen toiminnan kannalta oleelliset vaatimustenmukaiset menettelytavat.
4. Konsultti ohjaa ja valvoo työn etenemistä. Henkilöstöinfo pidetään tarvittaessa. (Mahdolliset tarvittavat sisäiset koulutukset järjestelmästä tai sisäisestä auditoinnista).
5. Menettelytapojen toimivuus ja vaatimustenmukaisuus arvioidaan sisäisellä auditoinnilla (mahdollinen sertifiointi max. 6 kk kuluessa).
6. Toteutetaan johdon katselmus (mahdollinen sertifiointi max. 6 kk kuluessa).
7. Mikäli järjestelmä sertifioidaan, yritys kilpailuttaa ja valitsee sertifiointiorganisaation.
8. Konsultin tuki sertifiointiprosessin aikana (sparraus, ohjelman läpikäynti ja korjaavat toimenpiteet).

Kiitokset kaikille!

Ota yhteyttä ja laitetaan toiminnan laadun palat kohdalleen!
Hyvä käytännönläheinen johtamisjärjestelmä parantaa arkea.

jaana.seppala(at)q-test.fi
+ 358 45 359 0808
www.q-test.fi

Yritysten kehittämispalveluiden puitetoimittaja